लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण प्रतिबेदन

२०८१

पौष

सुनकोशी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

पाङ्ग्रेटार, सिन्धुपाल्चोक

नेपाल

विषयसूची

१ पृष्ठभुमि १

१.१ लैससास परिक्षण सम्बन्धि कानुनी व्यवस्था १

१.२ लैससास परिक्षणको औचित्यता तथा अध्ययनको महत्व २

१.३ लैससास परिक्षणका उदेश्यहरु ३

१.४ लैससास परिक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरु ४

१.५ लैससास परिक्षणका बिधि र तरिका ५

१.६ लैससास परिक्षणका बिधि तथा औजारहरु ५

१.७ गाँउ पालिकाको परिचय ६

१.८ लैससास परिक्षणबाट प्राप्त उपलब्धिहरु ७

१.८.१ लैससास सम्बन्धि सवल पक्ष कमजोर पक्ष अवसर र चुनौति (SWOT) बिश्लेषण ७

१.८.२ लैससास सुचकको अभ्यास तथा समुह छलफलबाट प्राप्त नतिजा १०

१.८.३ गत वर्ष र यस वर्षको नतिजामा तुलना १०

१.८.४ लैससास सुचकको माकुरी जालो बाट नतिजा बिष्लेषण ११

१.८.५ लैससास परिक्षणबाट प्राप्त नतिजा (स्तम्भचित्र) १२

१.८.६ लैससास परिक्षणमा दस्तावेज अध्ययन पश्चात प्राप्त नतिजा : १४

१.९ लैगिंक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण विकास कार्ययोजना १६

१.१० निश्कर्ष तथा सुझावहरु २२

२ अनुसुचिहरु २४

अनुसूची २.१: मुल्याङ्कन फारम र नतिजा २४

अनुसूची २.२: कार्यक्रमका फोटोहरु ३७

अनुसूची २.३: सहभागि उपस्थिति विवरण ३९

१ पृष्ठभुमि

नेपालको संविधानले दिशानिर्देश गरे बमोजिम सहभागितामुलक सिद्धान्तमा आधारित समतामुलक समाज निर्माण गर्नका लागी **तिन** तहका सरकारको नीति, संरचना, प्रणालीहरूमा लैगिंक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण (लैससास) लाई मुलप्रवाहिकरण र संस्थागत गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। यिनै कानुनी तथा ब्यवहारिक आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै **सुनकोशी गाँउपालिका** शुसानमा, संरचनाहरुमा, विकासमा र आफ्ना सेवाहरुमा लैससास परिक्षण गर्न र यसको निरन्तर उपयोग गर्न कटिवद्ध रहेको छ। समाबेशी दृष्टिकोणबाट सुशासनमा योगदान पुऱ्याउने कुनैपनि गतिबिधि कर्तब्य र निष्ठाको संस्कृतिबाट सुरु हुन्छ। लैगिंक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण परिक्षण राज्यद्धारा प्रतिवद्धता जनाई स्विकृत गरिएको एउटा यस्तै महत्वपुर्ण प्रक्रिया हो, राज्यको संबैधानिक नीतिले लैगिंक समानता र महिला सशक्तिकरणको ब्यबस्था गरेको र बजेट अनुगमनका उपकरणहरु जस्तै लैससास परिक्षण, लैगिंक उत्तरदायि बजेटको ब्यवस्था गरेको भएतापनि स्रोत साधन र बिषयप्रतिको कम संबेदनशिलताको कारण कतिपय स्थानिय पालिकाहरु लैससास परिक्षण पद्धतिको प्रभावकारीताबाट टाढा रहेको छ ,यद्यपी सुनकोशी गाउँपालिाले भने गत तीन वर्षदेखी यसको निरन्तर अभ्यास गर्दै आईरहेको छ। यसको बिश्वासनियताको आधार भनेको संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय बाट नमुना कार्यबिधिको रुपमा प्रस्तावित लैससास परिक्षण कार्यबिधि अनुरुप यस पालिकाको लैससास परिक्षण गर्नु रहेको छ।

१.१ लैससास परिक्षण सम्बन्धि कानुनी ब्यवस्था

नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त विशेषतालाई आत्मसात गरी विविधताबीचको एकता, सामाजिक सांस्कृतिक ऐक्यबद्धता, सहिष्णुता र सद्भावलाई संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्दै वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैंङिगक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछूतको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गरेको छ। संविधानको धारा १८ ले समानताको हक, ३८ ले महिलाको हक, धारा ४२ ले सामाजिक न्यायको हक र धारा ५१ (ञ) मा सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीतिको व्यवस्थाको साथै धारा ५२ ले राज्यले गर्नु पर्ने दायित्वको ब्यबस्था गरेको छ।

नेपालमा सरकारी स्तरबाट महिला तथा बञ्चितिमा परेका वर्गहरुलाई विकासको मुलप्रवाहमा ल्याई समावेशी विकास गर्ने उद्धेश्यले लैससास सम्बन्धी नीतिलाई स्थानिय तहमा कार्यान्वयन गर्न संघिय, प्रादेशिक तथा स्थानिय सरकारहरुले अधिकतम प्रयासहरु गरिरहेका छन्। यसै परिप्रेक्षमा राज्यको सबै संरचनाहारुमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समाबेशिकरण नीति कार्यान्वयन गर्नका लागि महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालयले राष्ट्रिय लैंङ्गिक समानता निति २०७७ तथा संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले गाँउपालिका/नगरपालिका सामाजिक समावेशीकरण नीति, २०७८ (नमूना) तर्जुमा गरेको छ।

संयुक्त राष्ट्रसंघको साधरण सभाले सन् २०१६ देखि २०३० सम्ममा हासिल गर्नुपर्ने दिगो विकासका १७ वटा लक्ष्य र १६९ वटा उप-लक्ष्यहरु पारित गरेको छ। दिगो विकासका लक्ष्यहरुले विशेष गरी हरेक व्यक्तिको स्वाभिमान, स्वातन्त्रता, समानताका साथै भोक, गरिबिको अन्त्य गर्दै शिक्षित तथा स्वस्थ जीवनयापनका लागि परिकल्पना गर्दछ। यसका साथै यि लक्ष्यहरुले गरिबिको रेखामुनि रहेका बालबालिका, किशोरकिशोरी, महिला अपाङ्गता भएका व्यक्ति, यौनीक तथा लैगिंक अल्पसंख्यक, पछाडी पारिएका समुदाय जस्तै दलित, जनजाती, आदिवासीहरुको आवश्यकताहरुलाई समेट्ने उद्धेश्य राखेको छ । चरम गरिबिको अन्त्य गर्न, असमानता हटाउन, विभेदसंग लड्न र पछाडि परेका व्यक्ति र समुहको द्रुत गतिमा प्रगती गर्नका लागि **कोहि पनि पछाडी नछुटुन** भन्ने मुख्य सिद्दान्तलाई दिगो बिकास लक्ष्यहरुले अंगिकार गरेको छ। सोहौ योजना(आर्थिक बर्ष२०८१/२०८२-२०८५/२०८६) को आधारपत्रमा क) लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण ख) बालबालिका तथा किशोरकिशोरी ग) जेष्ठ नागरिक घ) अपाङ्गता भएका व्यक्ति ङ) सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण च) समावेशिकरण लगायतका विषयहरुलाई छुट्टै शिर्षकका रुपमा राखिएको छ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, को दफा २४ ले स्थानिय सरकारले आफनो अधिकार क्षेत्र भित्रका बिषयमा आवधिक, बार्षिक, रणनीतिगत रुपमा मध्यकालिन तथा दिर्घकालिन योजना बनाउँदा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी अन्तर सम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ।

यस सुनकोशी गाउँपालिकाको सन्दर्भमा पालिकाले लैङ्गिकमैत्री समावेशी गाउँपालिका बनाउने परिकल्पना अनुरुप समुदायमा पछाडी पारिएका वा परेका महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक, एकल महिला र हिंसा पीडितहरुलाई समान सहभागीता, अग्रसरता र निर्णय प्रकियामा सहभागीताको भुमिका सहित लैङ्गिक समानता र सामाजीक समावेशीकरण मार्फत सवैले आत्मसम्मान वोध हुने वातावरण निर्माण गर्न र गाउँपालिकावाट गठन तथा सञ्चालन हुने समिति, संरचना र कियाकलापहरुलाई मुलप्रवाहीकरणको माध्यमवाट लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण पद्धतीलाई संस्थागत गर्न र पालिकालाई लैससास मैत्रि बनाउनका लागी आवश्यक देखीएकोले सुनकोशी गाउँपालिकाको प्रगति स्वरुप २०८१/८२ को लैससास परिक्षण कार्य संपन्न भएको छ।

१.२ लैससास परिक्षणको औचित्यता तथा अध्ययनको महत्व

यस सुनकोशी गाउँपालिकाले महिला, जनजाती, आदिबासी, दलित, सामाजिक, आर्थिक रूपमा पछाडी परेको वर्ग तथा समुदायको सहभागितालाई बढाएर बिकासको प्रक्रियालाई संस्थागत गर्ने पक्षमा जोड दिएको छ । आफ्नो क्षेत्रको विकासको लागि साधनहरूको परिचालन, बाँडफाँड, कार्यन्वयन र त्यसबाट प्राप्त प्रतिफलको उपभोगमा यस परीक्षणले सामाजिक समानता आउने उद्धेश्य राखेको छ। संस्थाको कार्यलाई बढी प्रभावकारी बनाउन संस्थामा लैङ्गिक स्थितिको पहिचान र योजनाबद्ध तवरबाट लैंङ्गिक उत्तरदायी विकास प्रकृयालाई संस्थागत गर्न लैससास परीक्षणगर्न आवश्यक ठानेको छ। लैससास परीक्षण प्रकृया आफैमा एउटा सहभागितामुलक स्वमुल्याङ्कन भएकोले कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूको व्याक्तिगत तथा संस्थागत कृयाकलापहरूलाई लैससासको क्षेत्रमा काम गर्न उत्साह जगाँउछ साथै यस प्रकृयामा संलग्न कर्मचारीहरूलाई लैंङ्गिक पक्षमा उत्तरदायी हुने तर्फ पनि उन्मुख गराउँदछ। यस प्रकृयाले स्थानीय तहको लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण तथा महिला सशक्तिकरण सम्बन्धी कार्यक्रममा प्रभावकारिता बढाउन र संस्थागत अपनत्वको भाबना जर्गेना गर्न पनि सघाउ पु-याउदछ। परिक्षणद्बारा कार्यक्रम तथा बजेटको

विश्लेषण गरी आगामी बर्षको कार्यक्रम तथा बजेटलाई लैससासको दृष्टिकोणबाट तय गर्न तथा बजेट छुट्टयाउन समेत मद्धत पुऱ्याउँदछ। साथै लैससास परिक्षणको देहाय अनुसारको महत्व रहेको छ :

क) संविधानद्धारा प्रद्त्त हकहरुको कार्यान्वयन गर्न तथा पालिकास्तरमा समानुपातिक समावेशीताका आधारमा सबै संरचनामा महिला, बालबालिका, दलित, आदिवासी, जनजाति मधेशी, मजदुर, किसान, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, पिछडिएका वर्ग सबैलाई सहभागी गराउन संवैधानिक व्यवस्था गरिएको परिदृश्यमा सामाजिक विविधता बीचको असमानता, सामाजिक बञ्चितिकरणका कारण सामाजिक समूहको विकास सूचकहरुमा भएको कमजोर अवस्था र सामाजिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको पहुँचको अन्तरलाई न्यून गर्ने उपायहरु पहिचान गर्ने ।

ख) नेपाल सरकारले लैससास मुद्दाहरुलाई नीतिगत तथा कानुनी सुधार गर्दै अग्रता दिईरहेको सन्दर्भमा यस सुनकोशी गाउँपालिकाले समेत यस विषयलाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ । गाँउपालिकाले लैससासको अवधारणलाई आफ्ना नीति, योजना तथा कार्यक्रम र बजेटमा मुलप्रबाहीकरण गर्नुपर्ने देखिएको छ। यसको सुनिश्चितताका लागी पालिकाले निरन्तर रुपमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परिक्षण गर्नु पर्दछ ।

१.३ लैससास परिक्षणका उदेश्यहरु

लैससास परिक्षणको मुख्य उद्देश्य सुनकोशी गाउँपालिकाले गर्ने सम्पुर्ण विकासका कार्यहरुलाई लैससास उत्तरदायी र दिगो बनाउन आर्थिक स्रोतको सुनिश्चितता, समतामुलक वितरण तथा उपयोगी बनाउने रहेको छ। यसका अन्य विशिष्ट उद्देश्यहरु यस प्रकार रहेका छन ।

क) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण मार्फत स्थानीय सरकारको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरुमा महिला र सिमान्तकृत समुहहरुलाई समाबेशी गरी, लैङिगक समानता र सबै जातजातीको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई लैङिगक अन्तर र यसको (Gender Gaps) प्रभावलाई सम्बोधन गदै लैङ्गिक मूलप्रबाहिकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजाने ।

ख) महिला र सीमान्तकृत समुहहरुलाई समावेश गरि उनीहरुको योजनाबद्ध रुपमा व्यक्तिगत र सामूहिक क्षमता अभिबृद्धि गरी स्थानीय तहको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने ।

ग) पालिकाको सवै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैससास कार्यन्वयन भए नभएको लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा मूल्याँकन गर्ने साथै यसकार्यलाई संस्थागत गर्दै लैजाने ।

घ) सामाजिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्थामा आएको अन्तर र यसमा रहेको सुधार अवस्थाको विश्लेषण गर्ने ।

ङ) लैससास परिक्षणको नतिजाका आधारमा समस्या तथा चुनौतीहरुको पहिचान गरी समयमै समाधान गर्ने तथा भावी योजना तथा कार्यक्रमका लागि नीतिगत सुझाव दिने ।

१.४ लैससास परिक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरु

स्थानीय तह लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणको परिक्षणको दिग्दर्शन २०७७ मा संस्थागत लेखाजोखाको लागि प्रयोग गरिने सूचकको रुपमा नीति, कानून, योजना, संस्थागत व्यवस्था, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायित्व गरी पाँचबटा शीर्षकहरु भित्र विभिन्न २२ वटा उपशीर्षकहरू राखिएका छन् । तसर्थ यस सुनकोशी गाउँपालिकाले पनि यिनै ५ वटा मुल शिर्षक र २२ उप शिर्षकमा रहेर लैससास परिक्षण गरिएको छ जुन निम्नानुसार रहेका छन ।

१.नीति, कानुन तथा योजना

१.१ नीति कानुनमा समाबेशिता, सहभागिता

१.२ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन

१.३ बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन

२. संस्थातग व्यवस्था

२.१ कर्मचारी पदाधीकारी प्रतिनिधीत्व

२.२ कार्यप्रणाली समाबेशी

२.३ समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व

२.४ वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता

२.५ तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन

३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

३.१ मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

३.२ अनौपचारीक मुल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्द जनचेतना

३.३ कानुनी साक्षरता

३.४ विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता

४. सेवा प्रवाह

४.१ पुर्वाधार विकास

४.२ प्रजनन् स्वास्थ्य

४.३ शिक्षा कार्यक्रम

४.४ खानेपानी तथा सरसफाई

४.५ स्वारोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन

५. सुशासन तथा उत्तरदायीत्व

५.१ सुशासन

५.२ उत्तरदायीत्व र जवाफदेहिता

५.३ सुचना तथा संचार

५.४ अनुगमन तथा मुल्याङ्कन

१.५ लैससास परिक्षणका बिधि र तरिका

स्थानिय तह लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधी २०७७ मा उल्लेख भए बमोजिम सुनकोशी गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण निम्न चरणमा विभाजन गरी देहाय अनुसार सम्पन्न गरियो । जसमा मिति २०८१ पौष २४ गते सुनकोशी गाउँपालिका कार्यालयमा यस गाउँपालिकाका अध्यक्षको अध्यक्षतामा जेसि सम्वन्धमा पालिकामा भए गरेका कानून, नीति रणनीति, निर्णयहरुमा र भएका व्यवस्था तथा निर्णय लगायत कार्यक्रमहरुको बारेमा डेक्स रिभ्यू गर्ने गरि एक कार्यदल गठन गर्ने निर्णय भयो । सो बैठकले उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा जेसि सम्वन्धी डेक्स रिभ्यू गर्ने गरि कार्यदल गठन भयो । लैससास कार्यान्वयन समितिको वैठक बस्ने, लैससास परीक्षणको लागि सहभागीहरू तोक्ने, लैससास कार्यशाला गोष्ठी संचालनको लागी मिति २०८१ पौष २५ र २६ गते कार्यदल तथा लैससास विज्ञले गाउँपालिकाको दस्तावेजहरु (जस्तै वार्षिक निति तथा कार्यक्रम, योजना, आवाधिक योजना,वार्षीक प्रगती प्रतिवेदन,आर्थिक प्रतिवेदन, चौमासीक वार्षीक समिक्षाको प्रतिवेदन, विकास वुलेटिन, प्रोफाईल, बिभिन्न समयमा भएका निर्णयहरुको लैससास दृष्टिकोणले विश्लेषण र पुनरावलोकन गर्नुको साथै २ दिने कार्यशाला संचालन गरिएको थियो । लैससास परीक्षण कार्य नितान्त संस्थाको स्व-लेखाजोखा कार्यक्रमका रुपमा पालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारी, पदाधिकारीहरु र सम्बन्धित सरोकारवालाहरुलाई लैससासको अवधारण र लैससास परिक्षणको आवश्यकता र महत्व एवं यसले दिगो बिकासमा पार्ने सकारात्मक प्रभाव बारेमा छलफलद्धार प्रष्ट पारिएको थियो । लैससास परिक्षणमा सबै सहभागिलाई समुहमा बिभाजन गरि प्रत्येक समुहलाई एउटा एउटा मुल शिर्षकमा छलफल गर्न लगाई समूहबाट प्राप्त छलफलको नतिजालाई सवै सहभागीबीवचमा आ आफ्नो समूहको प्रस्तुती गर्न लगाई आएको छलफललाई समेटी परिक्षणको बिधि अनुसार अंक भार निर्धारण गरियो । प्राप्त भएका नतिजालाई माकुरोको जालोमा प्रस्तुत गरि स्व मुल्याङ्क गरिएको थियो । सुनकोशी गाउँपालिकाको संस्थागत लेखाजोखा गर्दा नीति, कानुन र योजना, संस्थागत व्यवस्था, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायीत्व गरि मुख्य ५ वटा मुल बिषयको २२ वटा सहायक विषयको १०० वटा सूचकहरुका आधारमा गरिएको थियो । छलफलका आधारमा उक्त बुंदामा राम्रो देखिएमा १, मध्यम देखिएमा ०.५ र सुधार गर्नु पर्ने देखिएमा वा सो बिषय कुनै काम नै हुँदै नभएमा ० अंकहरु प्रदान गर्ने बिधि अनुसारका नम्वर प्रदान गरियो । अन्तमा ५ वटा मुल सूचक त्यस अन्तरगतका सहायक सूचकहरुमा प्राप्त अंकहरुलाई माकुरी जालो बिधिबाट प्रस्तुत गरिएको थियो । सो चित्रले देखाएका राम्रा पक्षलाई निरन्तरता दिदै, कमजोर पक्षहरुलाई सुधार गर्दै आगामी दिनमा गाँउपालिकाले ति क्षेत्रहरुलाई प्राथमिकतामा राखि कार्यक्रमहरु गर्नको लागि लैसास विकासका लागि कार्ययोजना समेत बनाईएको थियो ।

१.६ लैससास परिक्षणका बिधि तथा औजारहरु

परिक्षण कार्यलाई ब्यवहारिक र वस्तुपरक बनाउन निम्न बिधिहरुको अवलम्बलन गरिएको थियो । जसको कानुनी आधारहरु भने नेपालका प्रचलित कानुन (नेपालको संबिधान २०७२, स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ लगायत अन्य ऐनहरु)नै मुख्य आधार हुन् ।

- **दस्तावेजहरुको अध्ययन तथा डेक्स रिभ्यु**
- **कार्यशाला गोष्ठी**
- **लक्षीत समुहसंग छलफल (Focus Group Discussions)**
- **मुख्य जानकार ब्यक्तिसंग साक्षातकार अर्न्तकृया**
- **प्रत्येक्ष अवलोकन तथा भेटघाट**

१.७ गाँउ पालिकाको परिचय

सुनकोशी गाउँपालिका वागमती प्रदेशका १३ जिल्लाहरुमध्ये सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा अवस्थित रहेको छ । वि.सं २०७३ फागुन २७ गते नेपाल सरकारले साविकको ठोकर्पा, कालिका, यमुनाडाँडा, सुनखानी, थुम्पाखर र पाङ्गेटार गा.वि.स.लाई समावेश गरी देशका ७५३ स्थानीय तह मध्ये घोषणा गरिएको एक स्थानीय तह हो सुनकोशी गाउँपालिका । यस गाउँपालिका ७२.८४ वर्गकिलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । यस पालिकाको पूर्वमा त्रिपुरासुन्दरी र लिसङ्खुपाखर गाउँपालिका, पश्चिममा चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, उत्तरमा बलेफी गाउँपालिका र दक्षिणमा काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको भुम्लु गाउँपालिका तथा लिसङ्खुपाखर गाउँपालिका पर्दछन । ७ वटा वडामा रहेको यस गाउपालिकालाई साविकका ठोकर्पा गा.वि.स.लाई वडा नं १ र २ कालिका, यमुनाडाँडा, सुनखानी, थुम्पाखर र पाङ्गेटार गा.वि.स.लाई क्रमश ३,४,५,६ र ७ वडा गरी प्रशासनिक विभाजन गरिएको छ । गाउँपालिकाको दक्षिणतर्फ बगेको कोशी नदीको सहायक सुनकोशी नदीको नामबाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण भएको हो । जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकामा ७,३११ पुरुष र ७,८६५ महिला गरी कूल १५,१७६ जनसंख्या रहेको छ । पुरुष ७८.८ र महिला ६४.३ प्रतिशत साक्षरता रहेको यस गाउँपालिकामा कूल साक्षरता दर ७१.४ प्रतिशत रहेको छ । जातिगत आधारमा सबैभन्दा धेरै जनसंख्या क्षेत्री जातिको रहेको छ । जसको जनसंख्या ३९.२ प्रतिशत रहेको छ भने त्यसपछि क्रमश तामाङ १६.५, ब्राम्हण ९.७, पहरी ९.५, विश्वकर्मा ५.८, मिजार ४.३, माझी ३.७, नेवार २.९, परियार २.७, घर्ती भुजेल १.९ रहेका छन । कृषि तथा पशुपालनमा प्रसस्त सम्भावना रहेको यस गाउँपालिकाका बासिन्दाको प्रमुख आम्दानीको श्रोतको समेत कृषि तथा पशुपालन नै रहेको छ ।

१.८ लैससास परिक्षणबाट प्राप्त उपलब्धिहरु

१.८.१ लैससास सम्बन्धि सबल पक्ष कमजोर पक्ष अवसर र चुनौति (SWOT) बिश्लेषण

मुल शिर्षक	सबल पक्षहरु	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	अवसर	चुनौति
नीति कानुन तथा योजना	• बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा सबैको उपस्थिती हुनु । • लक्षितका कार्यक्रम तथा योजना वार्षिक योजना पुस्तीकामा समावेश हुनु । • पालिकाले बिभिन्न ऐन नियम र कार्यबिधि बनाई काम गर्नु ।	• नीति बिधि तथा कार्यबिधिको मस्यौदा तयार गर्दा लैससासको दृष्टिले सुझाव दिन कार्यटोली निर्माण नहुनु । • हरेक सभा बैठकमा समावेशी तरिकाले उपस्थिती नहुनु । • लैङ्गिक परिक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्न नीत तयार नहुनु ।	• स्थानीय तहको ऐन नियम तथा कार्यविधिमा लक्षित वर्गमा हुने विभेद रोकिने व्यवस्था हुनु । • नीति कानुन योजना जारी गर्दा लैससासको दष्टिले उपयुक्त हुने । • विभिन्न समुह तथा समुदाय बिच हुने विभेदको अन्त्य गर्न अवसर	• कानुन सम्बन्धि सबैमा जानकारी नहुनु । • आवश्यकता अनुसार बजेट विनियोजित नभएर योजना दिगो नहुने । • बिषय बस्तुमा बिज्ञता । • योजनागत सामाजिक बिबाद
संस्थागत व्यवस्था	• महिला सहभागीताको लागी न्युनतम प्रयास जारी हुनु । • नीतिगत र संस्थागत प्रयासको थालनी । • सामाजिक शाखाले महिला तथा वालवालिका शाखाको काम गर्ने व्यवस्था हुनु । • लक्षित समुहका महिलाका विकासलाई कार्यक्रम र बजेटमा समेट्ने प्रयासको थालनी । • उपभोक्ता समिति र अन्य समितिमा अनिवार्य महिला सहभागिताको व्यवस्था हुनु । • वेभसाइट इमेल फेसबुक हुनु ।	• अर्थपुर्ण र समानुपातिक प्रतिनिधित्व मा कम ध्यान दिनु । • ठोस नीतिगत अभिलेखिकरण कम छ । • समाबेशी कार्यटोली गठन गर्ने अभ्यासमा कमि । • वास्ताविक लक्षित समुहको पहिचान गरि बजेट कार्यक्रममा समेट्ने प्रयासको थालनी । • कानुन तथा योजना निर्माण भएपछि लैगिंक दृष्टिकोणबाट सल्लाह सुझाव दिने समिति नवनेको ।	• स्थानीय सरकारले कानुन बनाउन सक्ने अधिकार सहितको संवैधानिक व्यवस्था हुनु । • महिलाहरुको सहभागीताको लागी चासो बढ्नु । • लैससास को बिषयमा एकरुपता गर्ने क्षमता विकास हुदै । • बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको उपस्थिति बढ्दो । • बित्तिय व्यवस्थापनको निर्णयमा लक्षित समुहको सहभागीताको लागी चासो बढ्नु ।	• कानुन कार्यान्वयन गर्न दक्ष जनशक्तिको अभाव । • स्रोत साधनमा सिमितता । • महिला सहभागीता जुटाउन कठिन । • सर्बपक्षिय संचार र समन्वयमा समस्या । • बहु सास्कृतिक कार्य दक्षता बृद्धि गर्न चुनौती । • लक्षित समुहको क्षमता विकास गर्न ।

	• वालवालिका कोषको व्यवस्था हुनु			
मानव संशाधन तथा क्षमता विकास	• लैससासको लागी छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन हुनु । • रकम खर्च गर्ने कार्यबिधि हुनु । • महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिको कार्यक्रम र सो अनुसार बजेट विनियोजन गरिएको • स्थानीय सरकारको समावेशी तथा लैङ्गिक विषयमा सम्बन्धीत मुद्धा हेर्ने मानव स्रोतको उपलब्धता रहेको ।	• नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरि नीतिगत सुधार नभएको । • जनचेतनामुलक र महिला शसक्तिकरण्णको कार्यक्रम कम हुनु । • ऐन नियमको बारेमा जानकारी कम हुनु । • नियम कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु । • महिला र वञ्तिीकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित कार्यक्रम पर्याप्त मात्रामा नहुनु	• पालिकाले आफैले नियम बनायर कर्मचारी क्षमता विकास गर्ने अवसर छ । • स्थानिय आवश्यकताहरु धेरै छन् । • जनप्रतिनिधिहरु सकारात्मक हुनु । • महिला वालवालीका शाखा स्थापना भएको र जिम्मेवारी तोकेको ।	• समावेशी तथा लक्षित वर्गको विकास सम्बन्धी कानुन सम्बन्धमा कानुन निर्माण गरि लागु गर्ने • महिला विकासका लागि भएका सम्बन्धीत महासन्धी अनतराष्ट्रिय घोषण पत्रसँग सामान्यजस्यता गर्ने पालना गर्ने • लक्षित समुह महिला तथा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि आवश्यक मानव स्रोत तथा अन्य स्रोतको सिमितता ।
सेवा प्रवाह	• निर्माण भएका केहि भवन सौचालय लैङ्गिक मैत्री निर्माण भएका । • विद्यालयमा सेनिटरी प्याडको व्यवस्था हुनु । • प्रत्येक वडामा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध हुनु । • स्वास्थ्य संस्थामा स्तनपान कक्ष स्थापना भएको । • स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने सबै उमेरका वालवालिका लाई	• प्राबिधिक कर्मचारीहरुको क्षमता विकास नहुनु । • जनशक्ति अभाव र स्रोत साधनको कमि • प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभाव • सबैका लागि समान शिक्षा सम्बन्धी ज्ञानको कमि र शिक्षा उपलब्ध गराउन लैङ्गिक विभेद • औपचारिक शिक्षा लगायत अनौपचारिक शिक्षामा महिलाहरुको न्यून सहभागीता।	• स्थानीय तह बाट बजेटको व्यवस्था । • शिक्षामा सबैको समान अवसर दिने व्यवस्था । • शिक्षाको समान अवसर बाट महिलालाई सशक्तिकरण भै लैङ्गिक विभेद अन्त्य हुने अवसर • खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुदै जानु ।	• यातायात संचार सूचना प्रविधि अन्य पक्षमा पहँच नहुनु। • प्रजनन् शिक्षा सम्बन्धी नजचेतनाको कमी हुनु । • खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रमका लागि आर्थिक नितिगत पक्ष कमजोर तथा न्यून हुनु । • प्रशासनिक र राजनैतिक जटिलता ।

	विद्यालय भर्ना हुने व्यवस्था मिलाएको । ● स्थानीय तहले विद्यालय उमेरका वालवालिका लाई दिवा खाजाको व्यवस्था गरेको । ● कार्यपालिकाबाट पुर्वाधार विकास समिति गठन तथा पुर्वाधार विकासको लागी छलफलगर्ने गरिएको ।	● खास बेरोजगारहरुका लागि निति नियमहरु तर्जुमामा कमी	● बेरोजगारहरुको पहिचान गरेरे तथ्याङ्क संकलन गरि ठोस कार्यक्रम संचालनमा अग्रसर हुदै जानु ।	
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	● महिला विरुद्ध हुने सबै खाले हिंसा बारे सचेतना बढेको । ● समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार समस्या हटाउन कार्यक्रमका संचालन भएको । ● सेवा प्रवाह गर्दा कानुन निर्माण गरी सेवा प्रवाह भएको ● समुदायको आवाजको स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरेको । ● सामाजिक कार्यक्रममा बञ्चितमा रहेको समुदायको सहभागितामा भएको ● वार्षिक कार्यक्रम तथा आयोजनाको लागि नियमित रुपमा सार्वजनिक गर्ने गरेको । ● संघिय सरकार र प्रदेश सरकारको निति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गरेको ।	● बञ्चितिकरणमा परेका महिला समूहलाई अग्राधिकार जस्ता निति नल्याएको । ● कर्मचारी पदाधिकारीको आचार संहिता कार्यान्वयन नभएको । ● स्थानीय स्तरमा रेडियो एफ एम र छापा मा स्थानिय भाषमा लैससासको सुचना नभएको । ● लक्षित समुहमा सेवा पुगे नपुगेको छलफल नभएको ● अनुगमनबाट सिकेका पाठहरु योजनामा समावेश नभएको । ● सञ्जालहरु विच कार्यगत छलफल नहुनु ।	● विपद व्यवस्थापनमा उत्साहजनक महिला सहभगिता को अवसर हुनु ● लक्षित वर्ग केन्द्रित राहत वितरण विपद व्यवस्थापन कार्य संचालनको अवसर। ● समावेशी बजेट तथा कार्यक्रम बनाउने व्यवस्था हुनु । ● संचारको लागि स्थानीय रेडियो छापा स्थापना गर्ने अवसर छ । ● लक्षित समुहको लागि जनचेतना कार्यक्रम राख्ने अवसर ।	● आवश्यकमात्रामा सोच नीति तथा कार्यक्रम र स्रोत तथा बजेटको अभाव हुन सक्छ । ● स्रोतको सिमितता ।

१.८.२ लैससास सुचकको अभ्यास तथा समुह छलफलबाट प्राप्त नतिजा

मुख्य विषय	पूर्णाक	प्राप्तांक	सत प्रतिशत कार्यसंपादनका लागी मूख्य जिम्मेवारी
१. नीति कानुन तथा योजना	२०	१८	योजना शाखा र कार्यपालिका सदस्य
२. संस्थागत विकास	२०	१३.५	संपूर्ण कार्यपालिका र बिषयगत शाखाहरु
३. मानव संसाधन	२०	१४	कार्यपालिका सदस्य एवं बिषयगत शाखा
४. सेवा प्रवाह	२०	१०	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र शाखा प्रमुख एवं जनप्रतिनिधिहरु
५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	१३.५	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र शाखा प्रमुख एवं जनप्रतिनिधिहरु
जम्मा	**१००**	**६९**	

१.८.३ गत वर्ष र यस वर्षको नतिजामा तुलना

क्र.सं.	विषयगत क्षेत्र	पुर्णाकं	हालको अंक	गत बर्षको अंक	फरक	नतिजा
१.	नीति कानुन र योजना	२०	१८	१३	५	बढेको
२.	संस्थागत व्यवस्था	२०	१३.५	१०	३.५	बढेको
३.	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	१४	८	५	बढेको
४.	सेवा प्रवाह	२०	१०	१२	२	घटेको
५.	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	१३.५	१५	१.५	घटेको
	जम्मा	१००	६९	५८	११	बढेको

१.८.४ लैससास सुचकको माकुरी जालो बाट नतिजा बिष्लेषण

लैससास परिक्षणको माकुरी जालो बिधिबाट नतिजा प्रस्तुत : सुनकोशी गाउँपालिका ले लैससास सम्वन्धी सुचकको अभ्यासमा प्राप्त गरेको अंकलाई यहाँ सारांशमा माकुरी जालोमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

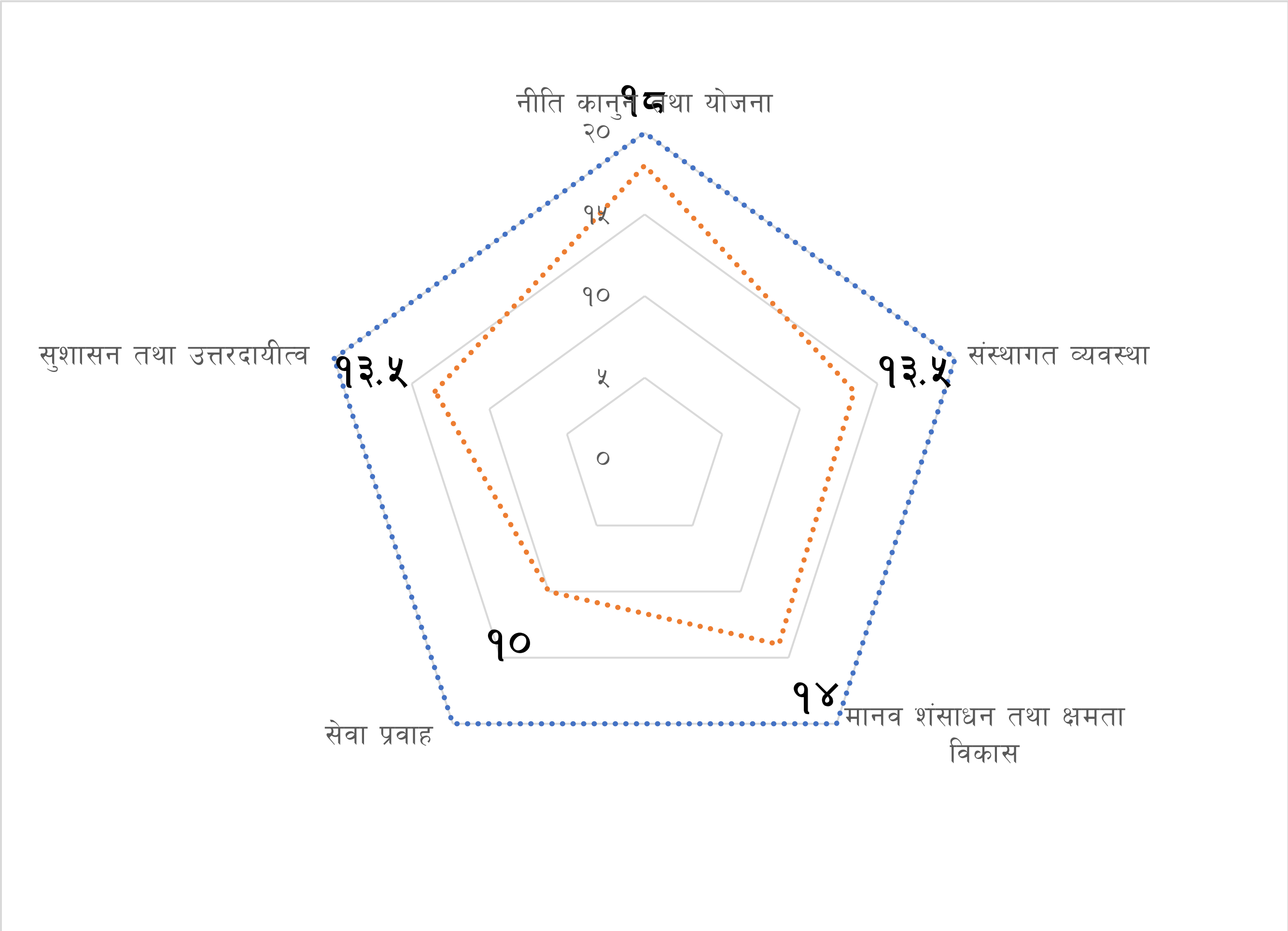

१.८.५ लैससास परिक्षणबाट प्राप्त नतिजा (स्तम्भचित्र)

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण परिक्षण मा पाँचवटा बिषयबस्तुले प्राप्त गरेको अंकभार लाई बिषयगत आधारमा Bar Chart मा तल प्रस्तुत गरियको छ।

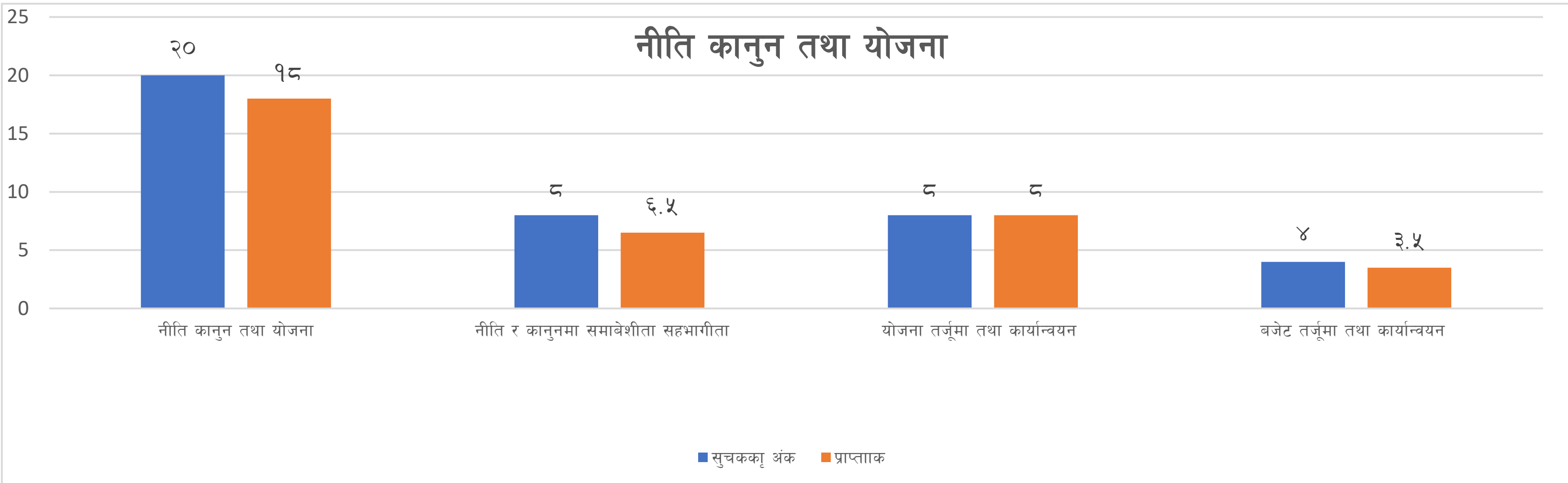

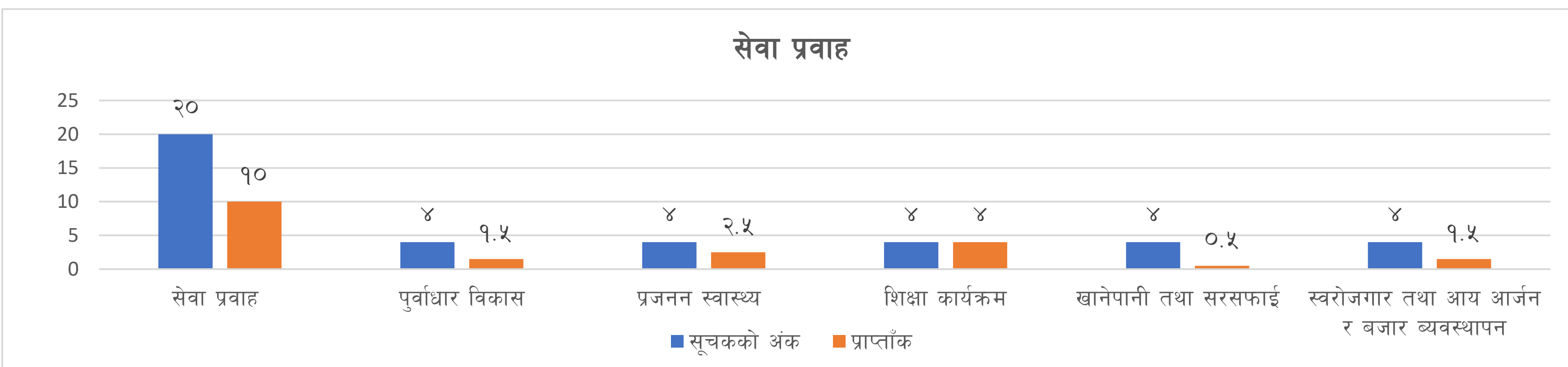

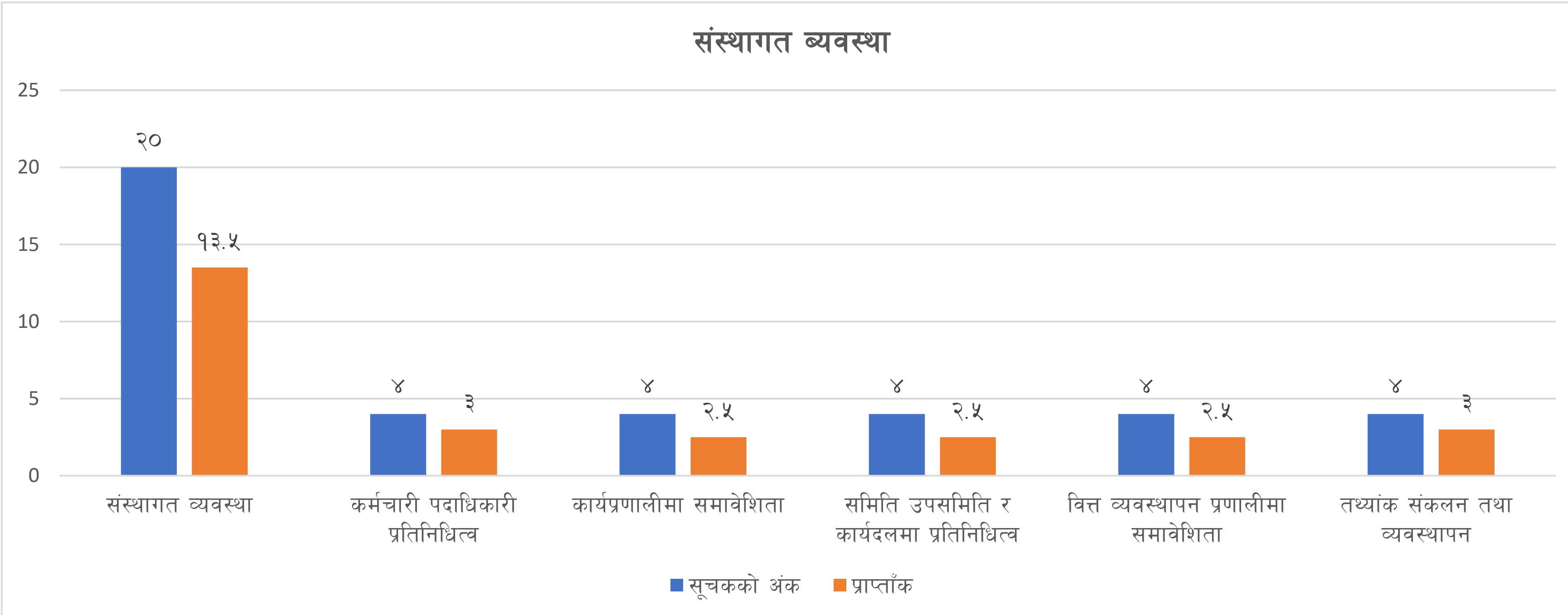
संस्थागत व्यवस्था
25
20
15
10
5
0
२०
१३.५
४
३
४
२.५
४
२.५
४
२.५
४
३
संस्थागत व्यवस्था
कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व
कार्यप्रणालीमा समावेशिता
समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व
वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता
तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन
सूचकको अंक
प्राप्ताँक

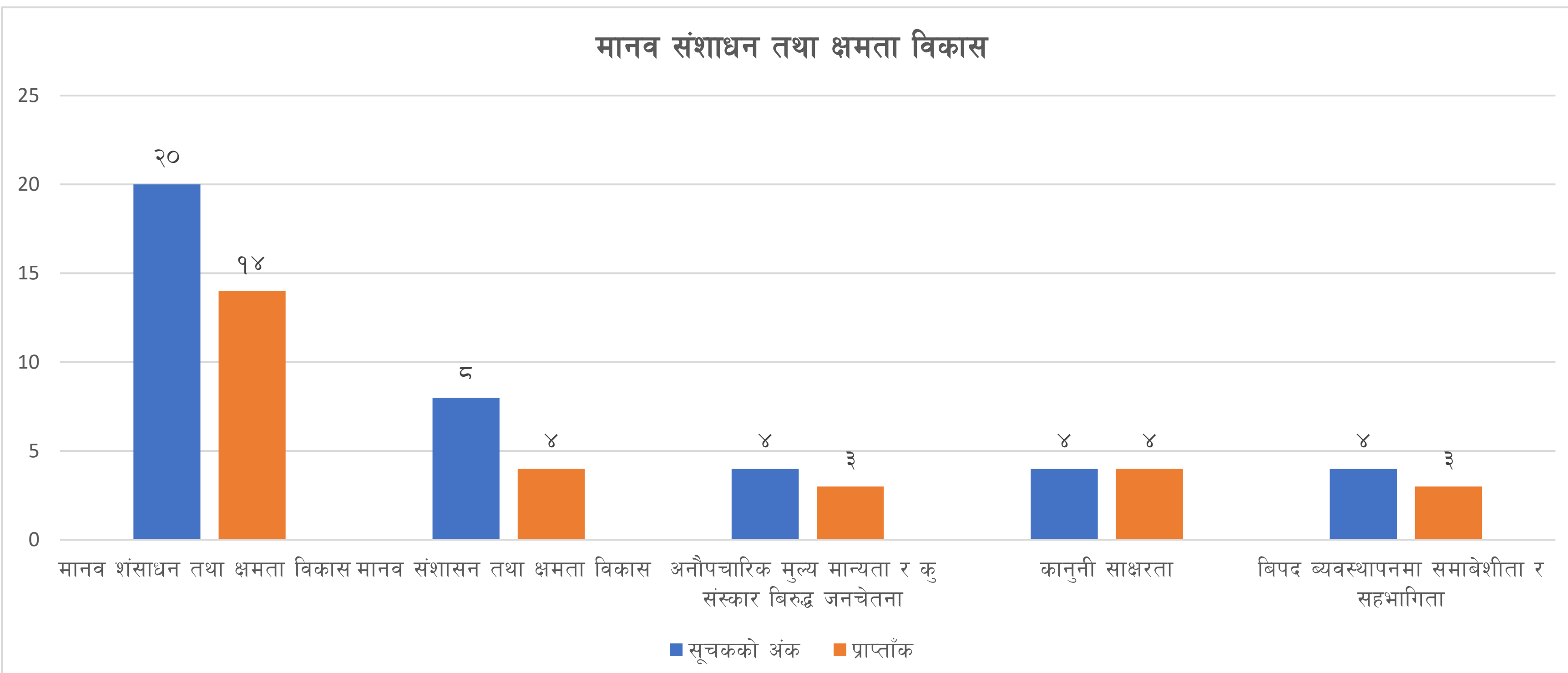
मानव संशाधन तथा क्षमता विकास
25
20
15
10
5
0
२०
१४
८
४
४
३
४
४
४
३
मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास
मानव संशासन तथा क्षमता विकास
अनौपचारिक मुल्य मान्यता र कु संस्कार बिरुद्ध जनचेतना
कानुनी साक्षरता
बिपद व्यवस्थापनमा समाबेशीता र सहभागिता
सूचकको अंक
प्राप्ताँक

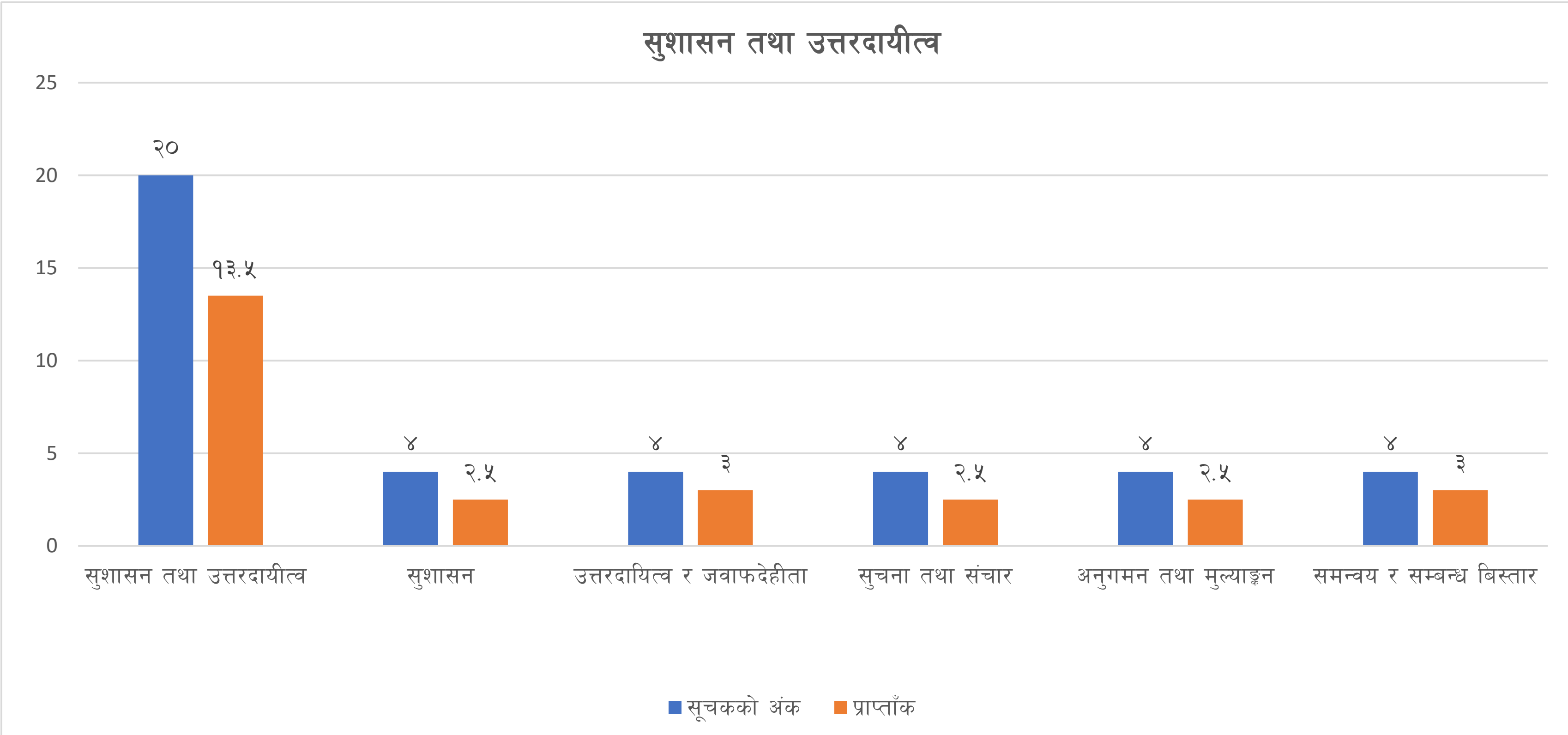
सुशासन तथा उत्तरदायीत्व
25
20
15
10
5
0
२०
१३.५
४
२.५
४
३
४
२.५
४
२.५
४
३
सुशासन तथा उत्तरदायीत्व
सुशासन
उत्तरदायित्व र जवाफदेहीता
सुचना तथा संचार
अनुगमन तथा मुल्याङ्कन
समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार
सूचकको अंक
प्राप्तांक

१.८.६ लैससास परिक्षणमा दस्तावेज अध्ययन पश्चात प्राप्त नतिजा :

क) गाउंपालिकाको ०७९/०८० र ०८०/०८१ को लक्षित वर्ग उत्थान सशक्तिकरण तर्फ बिनियोजित बजेटको तुलनात्मक बिबरण ०.१६ प्रतिशत बृद्धि भएको छ ।

क सं	बिबरण	आ.व.०७९/०८०	आ.व.०८०/०८१
१	सशर्त बाहेकको कुल बजेट	५२,६८,३०,०००/	५१,६२,१४०००/
२	लक्षित वर्ग उत्थान बजेट	३७,५०,०००/	४०,५०,०००/
३	प्रतिशत	०.७१	०.८७

ख) गाउँपालिकाले गठन गर्ने उपभोक्ता समितिहरुमा महिलाहरुको प्रतिनिधित्व :

गाउपालिकामा संचालन भएका सम्पुर्ण योजना अर्न्तगत गठित उपभोक्ता समितिहरको पदाधिकारीहरुको समाबेशी बिश्लेषण तपशिलमा रहेका छन् :

आ.व.	उपभोक्ता समिति	पदाधिकारी संख्या	महिला पदाधिकारी संख्या	महिला अध्यक्ष संख्या	प्रतिशत
२०८०/०८१	३०८	२१५७	१०९५	२३	५०.९०
२०८१/०८२	३५८	२५०६	११८५	४२	४९

१.९ लैगिंक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण विकास कार्ययोजना

मुल शिर्षक	प्राप्ताँक	अवस्था सुधारको लागी आवश्यक क्रियाकलाप	क्रियाकलाप संचालन गर्ने जिम्मेवारी			समय	थप दायित्व	
नीति कानुन तथा योजना (२०)	**१८**	• कानुन निर्माणलाई अपेक्षित समाबेशीकरण बनाउने र भएका कानुनमा केहि शब्दावली थप गर्ने • योजना तर्जूमामा अत्याधिक मात्रामा लक्षित वर्गलाई सहभागी गराउन सुचक निर्माण गर्ने र यसको लागी सम्बन्धित पक्षको क्षमता विकास गर्ने । • महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय र लक्षित वर्गमा बिभेदजन्य कार्यमा हुने हिंसा न्युनिकरणको लागी नीति निर्माण गर्ने र लक्षित वर्ग बारे को नीति निर्माण गर्ने । • रैथाने र आप्रवासी कामदार उपर बिभेद रेक्ने प्रावधान को लागी कामदार एकिन तथा ब्यवस्थापन कार्यबिधि बनाउने ।	**पहल कर्ता**	**निर्णय कर्ता**	**कार्यान्वयन कर्ता**	१ वर्ष		नपर्ने
नीति कानुनमा समाबेशीता सहभागीता (८)	६.५		**प्रप्रअ**	**कार्य पालिका**	**योजना र प्रशासन शाखा**			
योजना तजूमा तथा कार्यान्वयन (८)	८							
बजेट तर्जूमा तथा कार्यान्वयन (४)	३.५							
संस्थागत व्यवस्था (२०)	**१३.५**	• खण्डीकृत तथ्याङ्क बिष्लेषण र आवश्यकताको आधारमा योजना निर्माण गर्ने । • स्थानिय स्तरमा कर्मचारी छनौट गर्दा महिला र वञ्चितिकरणमा	**प्रप्रअ**	**कार्यपालिका**	**सम्बन्धित शाखा**	**१ वर्ष**	पर्ने	
कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व (४)	३							
कार्यप्रणालीमा समावेशिता (४)	२.५							

समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व (४)	२.५	परेका ब्यक्तिहरुलाई प्राथमिकता दिन २० अंक प्राथमिकता दिने नीति रहेको मा यसको कार्यबिधि बनाउने र प्रचारप्रसार गर्ने । ● स्थानिय सरकारको लैगिंक डेक्सको स्थापना गर्ने र जिम्मेवारी तोक्ने । ● स्थानिय स्तरमा संचालित कार्यक्रमको सम्बन्धमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायका लागी छुट्टै नीति तयार गरि कार्यान्वयन गर्ने । ● स्थानिय स्तरमा संचालन हुने कार्यक्रममा आदिवासी जनजाती दलित तथा अन्य समुदायको लागी बजेट बिनियोजन गरि कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● बजेट निर्माण गर्दा लैगिंक उत्तरदायि बजेट बनाउने र लक्षित वर्गलाई सम्बोधन गर्ने बजेट बनाउने ।						
वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता (४)	२.५							
तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन (४)	३							
मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास (२०)	**१४**	● बेईजिङ सरोकारका क्षेत्रहरुमा स्थानिय तहका प्रतिनिधिहरुलाई अभिमुखिकरण कार्यक्रम राख्ने यसको प्रचार सामाग्री बनाउने । ● हिंसा मुक्त गाउ घोषणाको लागी वालमैत्री स्थानिय शासन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	**लैससास शाखा**	**कार्यपालिका**	**प्रप्रअ**	**१ वर्ष**	पर्ने	
मानव संशासन तथा क्षमता विकास (८)	४							
अनौपचारिक मुल्य मान्यता र कु संस्कार बिरुद्ध जनचेतना (४)	३							

कानुनी साक्षरता (४)	४	● कर्मचारी पदाधिकारी अध्ययन भ्रमण राख्ने । ● लैससास सम्बन्धि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरि छुट्टै शिर्षकमा बजेट बिनियोजन गरि कार्यान्वयन गर्ने । ● लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको विकासको लागि छुट्टै कोष तथा वजेटको व्यवस्था गर्ने (जस्तै अपाङ्गता विकास कोष, छात्रवृति कोष, दलित उत्थान विकास कोष आदि)र उनीहरूको सक्रियतामा आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने । ● बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता विषयमा जानकारीहरु समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्र प्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई सूचना प्रवाह गर्ने ।						
बिपद व्यवस्थापनमा समाबेशीता (४)	३							

		● गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व- मूल्याङ्कन गरी तयार गरिएको कार्ययोजना तथा क्षमता विकास कार्ययोजना बनाई वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्यवनमा ल्याउने ।						
सेवा प्रवाह (२०)	**१०**	● पुर्वाधार विकास गर्दा लैगिंक वाल र अपाँगता मैत्री संरचनाको नीति निर्माण गर्ने । ● सावैजनिक संरचना निर्माण गर्न नक्सा स्विकृत गर्दा सामाजिक समाबेशीकरणलाई प्राथमिकता दिने । ● सकारात्मक वातावरणीय प्रभावलाई ध्यान दिई बजेट निर्माण गर्ने । ● वार्षीक नीति तथा कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य पोषण स्वास्थ्य बिमा लगायतका बजेट निर्माण र बिनियोजन गर्ने । ● टोल सफाई अभियान फोहोर संकलन तथा बिर्सजन, रिर्चाजिङ कार्यक्रम र घरघरमा करेशाबारी जस्ता कार्यक्रमको लागी बजेट ब्यवस्था गर्ने । ● स्वरोजगारमुलक आयमुलक र सिपमुलक तालिमलाई ब्यवस्थित	**प्रप्रअ**	**कार्यपालिका**	**सम्बन्धित शाखा**	**१ वर्ष**	पर्ने	
पुर्वाधार विकास (४)	१.५							
प्रजनन स्वास्थ्य (४)	२.५							
शिक्षा कार्यक्रम(४)	४							
खानेपानी तथा सरसफाई (४)	०.५							
स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार ब्यवस्थापन (४)	१.५							

		गर्ने र शाखागत समन्वयको कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● सुरक्षित बैदेशकि रोजगारीको लागी सुरक्षा जानकारी तथा क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा वहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकन तथा वार्षिकरुपमा अद्यावधिक गर्ने । ● वालीका तथा बञ्चीतिकरणमा परेका समुदायलाई शैक्षिक सहयोगको नीति लिने । ● स्वरोजगार कार्यक्रमलाई बजेट थप गर्दै थप प्रभावकारी बनाउने ।						
सुशासन तथा उत्तरदायीत्व (२०)	**१३.५**	● अपाँगता भएका व्यक्तिहरुका लागी सर्वसुलभ सेवा प्रवाह गर्न अपाँगता मैत्री संरचना निर्माण गर्ने, पालिका कार्यालयमा अपाँगता भेटघाट कक्ष स्थापना गर्ने । ● जनप्रतिनिधि र कर्मचारी आचार संहिता निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याउने । ● अन्तर सरकार समन्वय नीति तय गर्ने । ● लैगिंक नीति कार्यान्वयनमा ल्याउने ।	प्रप्रअ	कार्यपालिका	सुचना शाखा	**१ वर्ष**	पर्ने	
सुशासन	२.५							
उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	३							
सुचना तथा संचार	२.५							
अनुगमन तथा मुल्याँकन	२.५							
समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार	३							

		• स्थानीय तहले सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचना पाटी, नागरिक वडापत्र जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरुको कार्यान्वयनको लागि कार्यबिधि बनाई कार्यान्वयन गर्ने । • प्रत्येक वडाले website मार्फत वडा स्तरिय सुचनालाई ब्यवस्थित गर्ने ।						

१.१० निश्कर्ष तथा सुझावहरु

निश्कर्ष

समग्रमा लैससासको दृष्टिकोणले सुनकोशी गाउँपालिकाको अवस्था संन्तोषजनक नै देखिन्छ । लैससास परिक्षण गर्नको लागी सामाजिक विकास शाखाले लिएको पहल र शाखाको प्रत्यक्ष उपस्थितमा गाउँपालिकामा भएको कानून, नीति मापदण्ड कार्यक्रम योजना, निर्णय समेतमा भएको लैससास प्रावधानहरुको खोजी गरेको थियो । सो प्रावधानहरुलाइ आधार वनाउँदै पालिकाले लैससासका लागी गर्नुपर्ने सूचकमा आधारित कार्यहरु के हुन भनी सुचकका बारेमा अभिमुखीकरण गराउँदै पालिकाले गर्दै आएको कार्यमा के कस्तो अवस्था छ भनी छलफल गरि सुचकका आधारमा कोडिङ गरिएको थियो । सो कोडिङलाई माकुरी जालोबाट समेत स्पष्ट पारिएको थियो । सो कोडिङबाट सुचकमा आधारित के के काम गर्न बाँकी छन र ति कार्य गर्ने जिम्मेवारी को कस्को हुने भनी जिम्मेवारी समेत उल्लेख गरि कार्ययोजना बनेको छ ।

गाउँपालिकाले लैससास नीति कार्यान्वयन गरि नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरुमा महिला तथा लक्षित वर्गलाई समेट्ने गरेको छ । तरपनि यो क्षेत्रमा अझै सुधार गरि सत प्रतिशत नतिजा ल्याउनको लागी गाउँपालिका स्तरीय लैससास रणनितिक योजना बनाई लागु गर्नुपर्ने देखिन्छ । त्यस्तै गरि सुशासन तथा उत्तरदायित्वको लागि गाउँपालिकाले निरन्तर रुपमा आफ्ना योजना, कार्यक्रम तथा बजेटको सार्वजनीक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण गर्ने तथा संचार माध्यमवाट आफ्ना क्षेत्रका सबै जनाताको पहुँचमा पुग्ने गरि प्रशारण गर्ने र अनुगमन गर्ने समितिले कार्यक्रम तथा योजना वाट लक्षित वर्गलाई परेको असर र प्रभावको पनि विश्लेषण गर्ने मापदण्ड तयार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

सुझावहरु

लैससास परिक्षण कार्यक्रमले विभिन्न चरणमा पदाधिकारी, कर्मचारीहरु, सरोकारवालाको विचार तथा राय लिईएको थियो । सो कार्य आफैमा आफ्नो मुल्यांकन आफै गर्ने पद्दतीमा सहयोग पुगेको छ । यस कार्यको लागी वडा अध्यक्ष, सदस्य तथा कार्यालयका विषयगत शाखा प्रमुख तथा अन्य कर्मचारीहरुको सकृय सहभागीता रहन अनिवार्य छ । यसरी चरणवद्ध तरिकाले गरिएको परिक्षण र परिक्षण पछिको सुझावहरु समेतका आधारमा बनेको कार्ययोजना कार्यन्वयन गर्ने कुरामा सहभागीहरुको प्रतिवद्धताले यो लैससास परिक्षण पछि तयार गरेको लैंससास कार्यन्वयन कार्ययोजना सफल हुने देखिन्छ ।

यसको साथै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परिक्षणबाट आएको अंकभार, बिभिन्न दस्ताबेजहरुको अध्ययन, लक्षित वर्गको छलफल र सम्पुर्ण सुचकहरुको छलफलबाट लैससास पुर्ण रुपमा कार्यान्वयन गर्न देहाय बमोजिमका सुझावहरु रहेको छन ।

- गाउँपालिकाले लैससास परिक्षण प्रत्येक आर्थिक बर्षको पहिलो चौमासीक भित्रमा गर्नु पर्ने ।
- लैससास बिषयलाई महिला तथा बालबालिका विकास शाखाको मात्र जिम्मेबार क्षेत्र हो भन्ने मानसिकता हटाउनु पर्ने र हरेक विषयगत शाखाले आफ्नो कार्यक्रम गर्दा लैससासलाई मुलप्रवाहिकरण गर्नुपर्ने ।
- गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई लैससास संवेदनशिल बनाउन लैससास सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने ।

- लैससासको नीति, कानुन योजना तयार गरेको समयमा नै लक्षित वर्ग (विशेष गरी महिला, बालवालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनीक अल्पसंख्यक) हरुको सहभागिता बढाउनु पर्ने ।
- गाउँपालिकाको योजना तर्जुमाको चरण देखि कार्यान्वयन तथा अनुगमन तथा मुल्याङ्कनको चरणमा बढि भन्दा बढि समग्र समावेशी गर्नको लागि वस्तीस्तरबाटै लैससास संयन्त्र विकास गरि योजना छनोट गर्नुपर्ने ।
- सशक्तिकरण, आर्थिक स्रोतको पहूँच र निर्णय तहमा सहभागिताले बिकास योजनालाई निर्धारण गर्ने हुनाले महिला, पिछडिएका वर्ग, सिमान्तकृत समुदायलाई स्वरोजगर तथा आयआर्जनका लागि व्यवसाय, कृषि र बजार सम्बन्धी स्रोत, सिप तथा प्रविधिको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- गाउँपालिका उपप्रमुख तथा कार्यपालिका सदस्यले लैससास शिर्षकमा बिनियोजन भएका बजेटहरुमा कार्यान्वयनको लागी जोड दिनुपर्ने ।
- कानुनी साक्षरता तथा वनेका कानुनहरुलाई अभिमुखिकरण र प्रचारप्रसार अनिवार्य गरिनुपर्ने ।
- सामाजिक विकास शाखाले तत्कालै गर्नुपर्ने र गर्न सकिने कार्यहरु जस्तै यौनजन्य दुर्व्यवहार न्युनिकरणको लागी आचार संहिता निर्माण, योजना आयोजनाको अनुगमन कार्यबिधि र ढाँचामा लैससासका सुचकहरुको बिबरण समाबेश, नीति तथा योजनामा लैससास बाट बिष्लेषण गर्ने संयन्त्र र सुभफव पेश गर्ने संयन्त्र, अपाँगता भेटघाट कक्षको ब्यवस्थापन र कर्मचारी तथा पदाधिकारी हरुमा सुरक्षण (Safe- grading Orientation) अभिमुखिकरण कार्यक्रम र पालिका भवनमा स्तनपान कक्षको ब्यवस्थापन र पालिका अर्न्तगतका सबै संरचनाहरुमा स्तनपान कक्ष निर्माणको लागी अवधारणा तय आदि तत्काल गर्नुपर्ने ।

२ अनुसुचिहरु

पालिकाको लैगिंक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण परिक्षणमासंग सम्बन्धित नतिजाको मुल्यांकन फारम, सहभागि उपस्थिति र फोटोहरुलाई अनुसुचिको रुपमा लिपिवद्ध गरिएको छ ।

२.१ मुल्याङ्कन फारम र नतिजा
२.२ कार्यक्रमका फोटोहरु
२.३ सहभागि उपस्थिति विवरण

अनुसूची २.१: मुल्याङ्कन फारम र नतिजा

स्थानीय तह लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यविधि, २०७७
सुनकोशी गा.पा २०८१ साल पौष २५ र २६

१. नीति कानुन तथा योजना : अङ्कभार (२०)
१.१ नीति र कानूनमा समावेशिता सहभागिता अङ्कभार (८)

क सं	सुचकहरु	अङ्क	प्राप्ताङ्क	कैफियत
१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यादेशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे नगरेको	०–१	१	
२	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे - नगरेको	०–१	१	
३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्वन्धी कुराहरू समावेश भए - नभएको	०–१	१	

४	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरु छन - छैन ? (स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको ?	०–१	१	
५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु रोक्न पर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ - छैन ?	०–१	०.५	
६	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिँसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए - नमिलाएको	०–१	१	
७	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे - नरहेको	०–१	१	
८	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे - नरहेको	०–१	०	
जम्मा			६.५	
१.२.योजना तजूमा तथा कार्यान्वयन -अङ्कभार (८)				
९	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ - छैन ?	०.५	१	
१०	गाउँपालिका/नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे - नगरेको	०.५	१	
११	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरुले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरे - नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ, वस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यकमहरुलाई समेटे नसमेटेको परीक्षण)	१	१	

१२	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए - नभएको ?	०–१	१	
१३	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए -नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन)	०–१	१	
१४	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे - नगरेको	०–१	१	
१५	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने - नबनेको	०–१	१	
१६	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए - नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए - नदिएको	०–१	१	
जम्मा			८	
१.३. बजेट तर्जूमा तथा कार्यान्वयन (अङ्कभार (४)				
१७	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण गर्ने) गरिए -नगरिएको ?	०–१	१	
१८	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए - नगरिएको ?	०–१	१	
१९	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिए - नगरिएको ?	०–१	०.५	
२०	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च गरिए - नगरिएको ? (बजेट तथा कार्यकमबीच भिडान)	०–१	१	

जम्मा			**३.५**	
सुचक १ को कुल जम्मा			**१८**	
२. **संस्थागत व्यवस्था : अङ्कभार** (२०) २.१. **कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व – अङ्कभार** (४)				
२१	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ -छैन ?	**०–१**	**०.५**	
२२	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको छ - छैन ?	**०–१**	**१**	
२३	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्केको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको -नगरेको ?	**०–१**	**१**	
२४	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको - नलिएको	**०–१**	**०.५**	
जम्मा			**३**	
२.२. **कार्यप्रणालीमा समावेशिता – अङ्कभार** (४)				
२५	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ - छैन ?	**०–१**	**१**	
२६	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिए। नगरिएको)	**०–१**	**०**	

२७	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ - छैन ?	०–१	०.५	
२८	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजाना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे - नगरेको	०–१	१	
जम्मा			२.५	
२.३. **समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व – अङ्कभार** (४)				
२९	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे - नरहेको ?	०–१	१	
३०	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए - नपाएको ?	०–१	०.५	
३१	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे -नगरेको ?	०–१	०.५	
३२	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुने गरे - नगरेको ?	०–१	०.५	
जम्मा			२.५	
२.४. **वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता – अङ्कभार** (४)				
३३	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको - नगरिएको ?	०–१	०.५	

३४	के आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	०–१	०.५	
३५	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	०–१	०.५	
३६	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे - नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ।	०–१	१	
जम्मा			२.५	
२.५. तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन – अङ्कभार (४)				
३७	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डिकृत सूचना।तथ्याँक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग, उमेर, जात, र आर्थिक स्थिति आदि)(गाऊं /नगर प्रोफाईल)	०–१	१	
३८	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना।तथ्याँक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे -नगरेको (गाऊं/नगर प्रोफाईल)	०–१	०.५	
३९	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	०–१	०.५	
४०	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याँक अध्यावधिक गर्ने गरे - नगरेको ?	०–१	१	
जम्मा			३	
नं.२ को कूल जम्मा			१३.५	
३. मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास – अङ्कभार (२०)				

३.१. मानव संशासन तथा क्षमता विकास – अङ्कभार (८)				
४१	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए । नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए - नआएको ?	०–१	०.५	
४२	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएका छन वा छैनन र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो वा थिएन ?	०–१	०.५	
४३	तालिमका विषय वस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ - छैन ?	०–१	०.५	
४४	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन - छैनन ? सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरिएको छ - छैन ?	०–१	०.५	
४५	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन ? (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	०–१	१	
४६	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ ?	०–१	१	
४७	महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए नभएको । (संचालित तालिम कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०–१	०	
४८	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्दताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरण गरिएकोछ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०–१	०	
जम्मा			४	
३.२. अनौपचारिक मुल्य मान्यता र कु संस्कार बिरुद्ध जनचेतना – अङ्कभार (४)				

४९	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०–१	१	
५०	लैङ्गिक हिँसारहित गाऊ /नगरपालिका घोषणा गरेको छ (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा विरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाएको छ (घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	०–१	०	
५१	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	०–१	१	
५२	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०–१	१	
जम्मा			३	
३.३. कानुनी साक्षरता – अङ्कभार (४)				
५३	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे - नगरेको ?	०–१	१	
५४	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्वन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे - नगरेको ?	०–१	१	
५५	के महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला र मानव बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण)	०–१	१	
५६	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरु लाभान्वित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण र यसको असर)	०–१	१	
जम्मा			४	
३.४. बिपद व्यवस्थापनमा समाबेशीता – अङ्कभार (४)				
५७	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स गरे । नगरेको र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे - नरहेको ?	०–१	१	

५८	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरे - नगरेको ?	०–१	०	
५९	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी गर्ने गरे - नगरेको ?	०–१	१	
६०	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरे - नगरेको ?	०–१	१	
जम्मा			**३**	
३ नंको कुल जम्मा			**१४**	
४. सेवा प्रवाह – अङ्कभार (२०) **४.१. पुर्वाधार विकास– अङ्कभार** (४)				
६१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री र संबेदनशील संरंचनाको प्रावधान सहित हुने गरे - नगरेको	०–१	०.५	
६२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ - छैन ?	०–१	०.५	
६३	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ - छैन ?	०–१	०	
६४	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे - नरहेको ?	०–१	०.५	
जम्मा			**१.५**	
४.२. प्रजनन स्वास्थ्य – अङ्कभार (४)				
६५	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी बार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य सम्वन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए - नभएको ?	०–१	०	

६६	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरुमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ - छैन ?	०–१	१	
६७	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन ?	०–१	१	
६८	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए - नभएको ?	०–१	०.५	
जम्मा			२.५	
४.३. **शिक्षा कार्यक्रम – अङ्कभार** (४)				
६९	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए - नमिलाएको ?	०–१	१	
७०	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए - नमिलाएको ?	०–१	१	
७१	निराक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए - नभएका ? (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि) (कार्यकम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	०–१	१	
७२	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे - नगरेको ?	०–१	१	
जम्मा			४	
४.४. **खानेपानी तथा सरसफाइ – अङ्कभार** (४)				
७३	गाउँपालिका/नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए - नभएको	०–१	०.५	
७४	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे - नगरेको ?	०–१	०	
७५	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे - नगरेको ?	०–१	०	

७६	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे - नगरेको	०–१	०	
जम्मा			**०.५**	
४.५.स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन – अङ्कभार (४)				
७७	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ - छैन ?	०–१	१	
७८	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गर्ने गरे । नगरेको (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०–१	०	
७९	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे । नगरेको ? (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सुचकाँक)	०–१	०	
८०	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरुप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए - नभएको ?	०–१	०.५	
जम्मा			**१.५**	
नं.४ को कूल जम्मा			**१०**	
५. सुशासन तथा उत्तरदायीत्व – अङ्कभार (२०) **५.१. सुशासन – अङ्कभार (४)**				
८१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारी बाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	०–१	१	
८२	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए - नल्याएको ?	०–१	०.५	
८३	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०–१	०.५	
८४	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ ?	०–१	०.५	

जम्मा			२.५	
५.२. उत्तरदायित्व र जवाफदेहीता – अङ्कभार (४)				
८५	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे - नगरेको	**०–१**	**१**	
८६	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे - नगरेको ?	**०–१**	**१**	
८७	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठ्ने गरे - नगरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरे - नगरेको ?	**०–१**	**१**	
८८	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए - नल्याएको ?	**०–१**	**०**	
जम्मा			**३**	
५.३. सूचना तथा संचार (अङ्कभार (४)				
८९	स्थानीय सरकारले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे । नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे - नगरेको ?	**०–१**	**१**	
९०	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे - नगरेको ?	**०–१**	**०**	
९१	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ ?	**०–१**	**०.५**	
९२	के स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ -आधार तथ्याँकसँग समेत तुलना गर्न सकिने)	**०–१**	**१**	
जम्मा			**२.५**	
५.४. अनुगमन तथा मुल्याङ्कन – अङ्कभार (४)				

९३	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ ?	०–१	०.५	
९४	स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	०–१	०	
९५	स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने गरेका छ ?	०–१	१	
९६	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	०–१	१	
जम्मा			२.५	
५.५. समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार – अङ्कभार (४)				
९७	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरे - नगरेको	०–१	१	
९८	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरुपमा कार्य हुने गरे - नगरेको ?	०–१	०.५	
९९	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरे - नगरेको	०–१	१	
१००	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे - नगरेको ?	०–१	०.५	
जम्मा			३	
५ नं को जम्मा			१३.५	
कुल जम्मा			६९	

अनुसूची २.२: कार्यक्रमका फोटोहरु

अनुसूची २.३: सहभागि उपस्थिति विवरण

आज मिति २०८१ पौष २५ र २६ गतेका दिन यस सुनकोशी गाउँपालिकाको सभाहलमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यक्रम यस गा.पा को प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत श्री मोहनकुमार श्रेष्ठको संयोजकत्व, अध्यक्ष श्री टपिन्द्र प्रसाद तिमल्सिनाको प्रमुख आतिथ्यता र उपाध्यक्ष श्री कान्छि लामाको विशेष आतिथ्यतामा तपसिल अनुसारको उपस्थितिमा सम्पन्न भयो ।

तपसिल

क्र.स.	नाम	पद	फोन नम्बर	२०८१/०९/२५	२०८१/०९/२६
१	टपिन्द्र प्रसाद तिमल्सिना	अध्यक्ष	९८५१०२१०२५		
२	कान्छि लामा	उपाध्यक्ष	९८४४३७७४४९		
३	मोहनकुमार श्रेष्ठ	प्र.प्र. अधिकृत	९८४१६३२७९३		
४	कुमार शाही	वडा अध्यक्ष	९८५११३११४६		
५	पूर्ण बहादुर महत	वडा अध्यक्ष	९८४३५२७५२३		
६	ईश्वर तामाङ	वडा अध्यक्ष	९८६०२१०९६०		
७	भोजलाल श्रेष्ठ	वडा अध्यक्ष	९८४१९८०५७८		
८	जात्र बहादुर तामाङ	वडा अध्यक्ष	९८४३९३३२५१		
९	चक्र बहादुर बस्नेत	वडा अध्यक्ष	९८५११३४८८१		
१०	ईश्वर तिमल्सिना	वडा अध्यक्ष	९८५११३६४८२		
११	पुतली वि.क.	का.पा.सदस्य	९८४२५०३१२४		
१२	कमला रोक्का	का.पा.सदस्य	९८६३१९२५८४		
१३	धन बहादुर तिमल्सिना	वडा सदस्य	९७४४०६८०४३		
१४	कौसल्या सापकोटा	का.पा.सदस्य	९७४९३३५९३०		
१५	मसली सार्की	का.पा. सदस्य	९८६५१३१९३६		
१६	माया लामा	स. सदस्य	९८६९६८७८६८		
१७	नानीमाया नेपाल	जेसी विज्ञ	9851177013		
१८	दिकेश प्रजापती	इन्जिनियर	9843400875		
१९	युग बहादुर खड्का	अधिकृत (छैठौं)	[illegible]		

२०.	गोविन्द बहादुर हायु	जन स्वास्थ्य निरिक्षक			
२१.	निम बहादुर बुढाथोकी	शिक्षा अधिकृत	9863518387		
२२.	विजय के.सी	रोजगार संयोजक	9852270722		
२३.	प्रकाश बस्नेत	लेखापाल			
२४.	पुरुषोतम ढुङ्गाना	आन्तरिक लेखा परिक्षण	9843075523		
२५.	शिव गिरी	सहायकस्तर पाचौं	9846660007		
२६.	टोप बहादुर खड्का	MIS अपरेटर	9860766507		
२७.	गोरख बहादुर खड्का	सहायकस्तर पाचौं	9869245986		
२८.	दिपेन्द्र काफ्ले	स.ई			
२९.	सुदिप पराजुलि	प्राविधिक सहायक	9866332875		
३०.	सन्तोषी राउत	रोजगार सहायक	9843688317		
३१	बाबुकाजी रोक्का	कम्प्युटर अपरेटर	"		
३२.	राहुल ढुङ्गाना	कृषि प्रविधिक	9861846358		
३३.	राजन अधिकारी	पशु प्रविधिक	9861303587		
३४.	कुल प्रसाद सापकोटा	वडा सचिव	5741526625		
३५.	हरीकृष्ण खड्का	वडा सचिव	9830080905		
३६.	पार्वती नापित	वडा सचिव	9841597244		
३७.	किरण खड्का	वडा सचिव	9840262506		
३८.	निम बहुर कार्की	वडा सचिव	5429936208		
३९.	शिव न्यौपाने	वडा सचिव			
४०.	सागर श्रेष्ठ	वडा सचिव	985 1059 650		
४१.	मेनुका कार्की	उद्यम विकास सहजकर्ता	9860068998		
४२.	केशव प्रसाद पराजुलि	खा.पा.स.टे.	9849131778		
४३.	नम्रता पराजुली	अ.न.मी. चौंथो	9863301890		
४४.	सुनिता लामा	अ.स.ई	9818878859		
४५.	प्रतिमा कार्की		9861163020		
४६.	रेणुका खड्का	MANK	9840441561		
४७.	विर ब. बोम्जन	ब.			
४८.	मन्जु श्रेष्ठ	ब. स.			
४९.	कल्पना क्षेत्री				
५०.	अञ्जन कार्की				